

VERA IN RAZUM

Za to temo je pomembno vključiti dve osebi (gen 2 ali odrasle strokovnjake), ki dobro poznajo to področje (filozof/teolog in strokovnjak na znanstvenem področju), ki bosta v pogovoru med seboj in z otroki pomagala skupini doseči cilje te aktivnosti. Vendar to ni klasično predavanje, ampak **pogovor, ki ga vodijo resnična vprašanja otrok, in ne pogovor o tem, kar znajo strokovnjaki**. Možna rešitev je, da predlagamo strokovnjakom, naj pripravijo uro 'temno modre barve' skupaj s skupino otrok, ki zastavijo vprašanja o veri.

Pogovor lahko poteka na tak način, da bi spodbudil razmišljanje in izmenjavo med otroki. Dinamika je primerna za gen 3 in otroke od 14-15 let navzgor. Odvisno od zastavitve delavnice si lahko zamislimo 2 ali 3 dele.

Cilj:

- dati na razpolago prostor za pogovor o veri in razumu
- vzbuditi zavest, da do resnice ne pridemo samo na znanstveni/razumski način
- naučiti se metode pogovora o temah, katerih se občasno branimo, ne da bi se poslušali

Čas:

približno 1h30 minut

Gradivo: pisala in plakati, lepljivi lističi ali velika magnetna tabla

Potek:

Predvideti v prostoru dva dela. V vsakem je plakat z eno od teh trditev:

A:
Sprejemem samo to, kar razumem,
kar poznam, ne morem se opirati
samo na zaupanje.

B:
Ker ne morem takoj razumeti in
preizkusiti vsega, so stvari, v katere
verujem v zaupanju, nakar pridem do
širšega spoznanja.

- Po uvodu v delavnico, v katerem povemo, kakšen je naš cilj, predstavimo skupini obe trditvi in povemo, da povzemata dve naravnosti (A "racionalizem" in B "fideizem": glej spodaj) do resnice, skrivnosti, dvomov oziroma vprašanj, česar naše znanje še ni razrešilo.
- Potem skupini predlagamo nekaj okoliščin/vprašanj/dvomov (glej spodaj primere). Vsakič prosimo otroke, naj se odločijo, kakšno naravnost je imela oseba v predstavljeni situaciji. Lahko kak otrok ne ve, kaj naj si misli. Zato predlagamo tretji del (opcija C) z napisom: "Ne vem, kaj bi rekel"
- Ko enkrat izberejo, gredo v dele prostora A, B ali C.
- V treh skupinah, ki so se oblikovale, imajo določen čas (15 minut) za medsebojno izmenjavo stališč in utemeljitev svoje izbire. Pomembno je, da je v vsakem delu animator, ki preprosto posluša – ne pove svojega mišljenja – in olajša pogovor med otroki, pomaga jim, da ostanejo v temi. V delu C je vloga animatorja vzbujati v otrocih razmišljanje oziroma postavlja vprašanja o temi z dodatnimi primeri ali drugimi okoliščinami.
- Po en glasnik iz skupine pove vsem povzetek izmenjave (če je potrebno, ga lahko dopolnijo drugi iz skupine). Zorne kote različnih skupin je treba zabeležiti in pokazati na velikem plakatu. To lahko naredijo nekateri, ki se izmenjujejo in so tako lahko vsi aktivni in vključeni. Poslušalce prosijo, naj jih pozorno poslušajo, da bi vstopili v zorni kot drugih.

- Po zbranih zornih kotih skupin lahko predlagamo otrokom ta vprašanja:
 - Se vam je zgodilo, da ste bili negotovi?
 - Kako ste razmišljali ali kako bi razmišljali v podobni okoliščini?

Tu je nekaj primerov okoliščin, ki jih predlagamo skupini. Lahko izberemo druge ali jih spremenimo, odvisno od dejanskih vprašanih otrok. Vsaka okoliščina naj bi spodbudila pogovor med otroki in s strokovnjaki.

1. *Matej med branjem evangelija spozna, da veliko stvari ne razume. Kako je možno, da je Jezus hodil po vodi? Ali da je obudil Lazarja? Tudi razlaga kateheta ga ni zadovoljila in pomisli: »Je vse to neresnično?«*

Kakšna je Matejeva naravnost: A ali B?

2. *Glede vprašanja o obstoju Boga Stvarnika sta lahko mišljenji dve:*
 - a. *priznamo prednost Razuma, Uma Boga, ki ustvarja*
 - b. *podpiramo prednost nerazumnega, zato naj bi bilo vse v naravi in življenju proizvod slučajnosti*

Antony Flew, ateistični filozof iz 20. stoletja, po dolgem raziskovanju verovanja ni imel za nekaj, kar je proti znanosti in je izjavil leta 2004, da veruje v Boga. To se je zgodilo sedem let pred njegovo smrtjo. Flew je prepoznal v znanstvenem raziskovanju ključ za dokaz, da je verovanje in zaupanje v Boga Stvarnika najbolj verjetna opcija, če pogledamo na zapletenost in natančnost zakonov v naravi.

Kakšna je bila naravnost A. Flewa pri raziskovanju: A ali B?

3. *Ana je poslušala po televiziji novico o smrti številnih otrok med terorističnim napadom. Sprašuje se, kako je mogoče, da se prelije toliko nedolžne krvi. Tudi v šoli vidi trpljenje Jurija, sošolca, ki ga je še majhnega zapustila družina in je poskusil pred nekaj meseci narediti samomor, ker ni nikoli občutil ljubezni. Ana se pred temi bolečimi okoliščinami sprašuje, če je mogoče, da obstaja Bog, ki ljubi vsakega. Če je Bog ljubezen, zakaj dopušča vse to?*

Kakšna je drža Ane: A ali B?

4. *Raziskave so dokazale, da se lahko življenje rodi samo iz drugega življenja. Kako pa je potem nastal prvi živi organizem na zemlji? Da bi poiskal odgovor na to vprašanje, je Stanley Miller, mlad biokemični raziskovalec, izhajal iz predpostavke, da je vendar mogoče vzbuditi življenje iz neorganskih snovi (kot so minerali, plini itn.). Njegova raziskava je temeljila na zaupanju v to hipotezo, ki je bila v nasprotju z znanstvenimi spoznanji, do katerih so se dokopali do tedaj.*

Kakšna je bila začetna drža Millerja: A ali B?

Z nekaterimi usmerjenimi vprašanji lahko na koncu z otroki razmišljamo o potrebi po veri in razumu za napredek v iskanju resnice na katerem koli področju. Vera in razum se ne izključujeta.

- Kaj vam je pomagalo, da ste poslušali in sprejeli mišljenja, drugačna od vašega? Na kakšne ovire ste naleteli?
- Kaj se je razjasnilo in dopolnilo ob poslušanju razmišljanj drugih skupin?
- V resnici si obe drži (A in B) nista nasprotni, ampak se dopolnjujeta. Poskusite razložiti to trditev!
- Ste s to aktivnostjo kaj odkrili in bi to radi povedali drugim?
- Katere točke so še nejasne in bi jih radi bolje razumeli?

SKLEP, DO KATEREGA LAHKO PRIDEJO PREKO VODENEGA RAZMIŠLJANJA (20 min)

Prehod od vaje do "sklepov", ki vam jih na kratko predlagamo, je vedno zelo delikaten. Tvegamo lahko, da je pogovor in primerjava lepa in na koncu sklepi niso usklajeni. Treba je najti dobro povezavo, ki poudari rezultate otrok in doda ter poglobi to, kar so odkrili v tej aktivnosti.

V zgodovini sta bili običajno v nasprotju dve drža o spoznavanju. Ena drža se imenuje **racionalizem** (ne morem sprejeti tega, kar brez vere ne razumem), druga **fideizem** (ne morem razumeti vsega, zato so stvari, ki jih moram sprejeti v zaupanju).

Dve stališči se v bistvu ne izključujeta.

Ko govorimo o nečem, kar zadeva človeka, moramo vedno upoštevati to, da ga ne moremo deliti: na osebo je treba gledati celostno.

Kdor **veruje**, je vedno celotna oseba, je **tudi racionalna oseba**.

Kdor **razmišlja**, je vedno celotna oseba, je **tudi verska oseba**.

Resnica vabi celotnega človeka, da pride do odgovora.

To pomeni, da tedaj, ko česa ne razumemo, **ni prav, da verjamemo, ne da bi dali pravi pomen trudu po razumevanju**. Vsaka verska vsebina ne more brez osnove znanja, raziskovanja, racionalnosti, spoznavanja.

A tudi ko je naš pogled racionalen, **to ne pomeni, da ima razum zadnjo besedo, da lahko razum pojasni vse**. V vsaki znanstveni vsebini so vedno predpostavke, katerim moram zaupati, da bi lahko napredovali. Zgodovina znanosti uči, da znanstvene teorije niso dokončne, ampak se nenehno spreminjajo in jih je treba nenehno preverjati.

Resnice ne moremo posedovati, neodvisno od tega, za kakšno resnico gre.

Znanost je na splošno v najodličnejšem pomenu dejanje **omejevanja**, poenostavljanja stvari. To samo po sebi ni slabo. Problem nastane, ko mislimo, da to, kar smo razumeli, zajema vso resničnost. Resničnost je vedno 'nekaj več' od tega, kar lahko poznamo o njej. Prav zato lahko znanost napreduje in tu je vedno prostor za vero.

Zaradi pojma omejevanja je treba dodati drug pojem in sicer pojem **kompleksnosti**. To pomeni, da je resnično življenje vedno veliko več od tega, kar lahko o njem razumemo, in da prvin, ki ga sestavljajo, ne moremo skriti na samo eno vrsto znanja (samo versko, samo znanstveno, samo kulturno ...).

SMERNICE ZA METODO, KI NAJ JO UPORABIJO STROKOVNJAKI IN ODRASLI, KI SE POGOVARJAJO Z OTROKI MED DELAVNICO

Najbolj prepričljive odgovore pogosto povedo sami otroci in pogovor z njimi. **Potruditi se je treba, da skupaj pridejo do odgovora na težko vprašanje (na katerega niti mi nimamo odgovora): to je lahko lep način za skupno rast.**

Tudi ko so različna mišljenja, je pomembno ohranjati **metodo dialoga**, ki jo lahko povzamemo v teh točkah:

- ustvarjati odnos sprejemanja in spoštovanja med sogovorniki – odnos med nami je bolj pomemben kot mišljenje, ki ga imamo in ki bo postopno zorelo.
- do konca poslušati vprašanje
- prositi, da bolje pojasnijo vprašanje, potruditi se je treba razumeti okolje, v katerem je nastalo (pogosto so vprašanja nejasna in splošna; na taka vprašanja je težko poiskati zadovoljive odgovore).
- osvetliti, kaj pravzaprav sogovornik hoče reči s tistim vprašanjem.
- skupaj poiskati odgovor

PS: Dejavnost, po kateri vključimo otroke in iz razmišljanja pridejo sami do nekaterih sklepov, je osnovana na povzetku iz foruma "Vera in razum", ki ga je imel Gianluca Falconi v šoli za asistente in animatorje "InCammino" februarja 2016 v Castelgandolfo. Celoten dokument je na razpolago na naslovu <http://incammino2016doc.tumblr.com> - geslo: **2016incammino**